

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۳۹۷، دوره ۱، شماره ۳

تحلیلی از نقش فضاهای عمومی در سرزندگی شهری (نمونه موردی: پارک لاله تهران)

حسین حاتمی نژاد^۱، هاجر یداله نیا^۲، منصوره محمدی سلمانی^۳

۱-دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تهران

۲-دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تهران

۳-دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۱۶

چکیده

از ویژگی‌های مهم فضای عمومی شهری دسترسی پذیری و همگانی بودن آن‌هاست. این فضاها صحنه نمایش زندگی روزمره مردم است و در تقابل با فضای زندگی خصوصی قرار می‌گیرد. پارک‌های شهری به عنوان بخشی از فضاهای عمومی در شهرها، نقش مهمی در رفع نیازهای انسانی از جمله اوقات فراغت، تفریح و سرگرمی ایفا می‌کنند. شناسایی عوامل موثر در سرزندگی یک فضا می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود و تصمیمات آتی به منظور ارتقای سطح کیفی فضاهای عمومی شهر و جلوگیری از تکرار نواقص در ساخت مکان‌ها و فضاهای شهر موثر واقع گردد. در این پژوهش به بررسی عوامل تاثیرگذار در سرزندگی شهر، به عنوان نمونه پارک لاله تهران پرداخته شد. در این پژوهش به بررسی شاخص‌های موثر بر سرزندگی از جمله خدماتی، زیبایی شناسی، تفریحی، دسترسی، ایمنی و حساس امنیت، روشنایی و ادراکی-احساسی پرداخته شد. نوع تحقیق در این پژوهش کاربردی و روش جمع آوری اطلاعات به دو شیوه اسنادی (کتابخانه‌ای) و پیمایشی (میدانی) است. ابزار گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه می‌باشد و جامعه آماری تحقیق شهروندان حاضر در پارک لاله به تعداد ۳۸۴ نفر بر اساس فرمول کوکران و به طور تصادفی انتخاب شده‌اند. برای رسم نقشه و نمودار و تحلیل نتایج از نرم‌افزارهای *SPSS*, *GIS*, *EXCEL* استفاده شده است. نتایج بدست آمده از آزمون *T* تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، بر اساس نظرات شهروندان میانگین بدست آمده در بین این شاخص‌ها شاخص زیبایی شناسی با میانگین ۴ از ۳ دارای وضعیت بسیار مناسبی است و در مقابل شاخص روشنایی با میانگین ۲,۰۳ از ۳ در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. در نتیجه برای افزایش سرزندگی شهری توجه ویژه مسئولان شهری برای رفع کمبودهای فضای عمومی ضرورت می‌یابد.

واژگان کلیدی: فضای عمومی، سرزندگی، سرزندگی شهری، پارک لاله.

مقدمه

شهرها و محیط‌های شهری را می‌توان بهترین و ارزشمندترین دستاوردهای فن شناختی، هنری، فرهنگی و اجتماعی انسان‌ها در طی قرون متمادی قلمداد کرد. در دهه‌های گذشته، فضاهای عمومی به دغدغه‌ی اصلی برای جامعه‌شناسان، جغرافی‌دانان و دانشمندان علوم سیاسی، همراه با طراحان شهری که به نظر می‌رسد ماموریت رهبری بهبود قلمرو عمومی در شهرها را دارند، تبدیل شده است (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۲). فضاهای شهری بخشی از فضاهای باز و عمومی شهرها هستند که به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی می‌باشند، یعنی جایی که شهروندان در آن حضور دارند. فضای شهری صحنه‌ای است که داستان زندگی جمعی در آن گشوده می‌شود. فضایی است که به همه مردم اجازه می‌دهد تا به آن دسترسی داشته باشند و در آن فعالیت کنند (قاسم زاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۲). آنچه در دانش طراحی شهری برای فضای باز شهری ارزش می‌باشد، نقش اجتماعی و تعاملی است که این فضا در زندگی جمعی شهروندان ایفا می‌کند (رفعیان و خدائی، ۱۳۸۸: ۲۲۹). پارک‌های شهری به عنوان بخشی از فضاهای عمومی در شهرها، نقش مهمی در رفع نیازهای انسانی ایفا می‌کنند. بسیاری از نظریه پردازان شهری پارک‌های شهری را به عنوان یکی از جاهای اصلی یک سیستم شهری می‌دانند زیرا در کنار نقش کارکرد خود باعث افزایش اجتماع پذیری در فضاهای شهری می‌شوند. فضاهای سبز شهری یکی از کاربری‌های موثر در کیفیت فضایی مناطق شهری است که با گسترش و متراکم شدن بیش از پیش شهرها بر اهمیت آن‌ها افزوده می‌شود. پارک‌های شهری به لحاظ کارکردهای زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی موجب ارتقاء کیفیت محیط شهری و بهبود سطح رفاه عمومی می‌شود (احمدی و نیکبخت، ۱۳۹۴، ۱). فضاهای سبز شهری می‌تواند تا حدودی مشکلات گرم شدن شهر را کاهش دهد (Xiao et al, 2018: 428). امروزه کاهش شاخص‌های کیفی در فضاهای عمومی شهری از جمله پارک‌ها، یکی از مشکلاتی است که شهرهای امروز با آن روبرو هستند، که این امر می‌تواند تاثیر بسزایی بر کیفیت زندگی، روابط اجتماعی، نشاط و... داشته باشد. مطالعات جدید یکی از راه‌های سنجش کیفیت در این فضاها را شناسایی میزان سرزندگی آن‌ها می‌داند. از این رو مطالعه روی میزان سرزندگی فضاهای شهری به‌ویژه پارک‌ها و فضاهای سبز می‌تواند رویکرد جدیدی در نوع برنامه‌ریزی برنامه‌ریزان شهری و اجتماعی در مراودات مردم با شهرها در نظر گیرد (معرب و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۴). تامین سرزندگی شهری می‌بایست به عنوان یک دغدغه اساسی از بالاترین سطوح تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی شهری حضور داشته و تصمیمات خود را بر اساس سیاست‌های گوناگون آن باقی‌گذارد و سپس در مراحل میانی در قالب پروژه‌هایی نظیر چارچوب طراحی شهری، دستور کار طراحی شهری و طرح‌های جامع سه بعدی به خود شکل عینی‌تر پذیرفته و زمینه را برای اقدامات عملی نظیر زیباسازی شهر مشهور گردیده است در چارچوب میکرو اوربن دیزاین بیانجامد (پورمحمدی و اسدی، ۱۳۹۳: ۱). ایجاد حس مکان و شکل‌گیری روابط اجتماعی در شهر با پیچیدگی‌هایی روبرو بوده و نگاه جزء نگر و مدرنیستی شهرسازان و برنامه‌ریزان شهری باعث کاهش حس تعلق مخاطب و به دنبال آن کاهش سرزندگی این شهر شده است (مرتاض مهربانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶). امروزه نقش فضاهای شهری در کشور ما در حال کم‌رنگ شدن است و سرزندگی و نشاط مردم نادیده گرفته می‌شود این در حالی است که اگر فضاهای عمومی شهر مکانی مناسب و امن و دلپذیر را به‌وجود بیاورند حضور فعال مردم در این

مکان‌ها و به تبع آن سرزندگی و رضایت آن‌ها از شهر و زندگی شهر افزایش پیدا می‌کند. در شهر بزرگ تهران با توجه به تراکم زیاد جمعیتی و انواع آلودگی‌ها نقش فضاهای عمومی مانند پارک دو چندان می‌شود. پارک لاله تهران یکی از بوستان‌های بزرگ شهر تهران و در منطقه ۶ شهرداری تهران و تقریباً در بخش مرکزی کلان شهر تهران قرار گرفته است لذا اهمیت این مکان به لحاظ محیطی برای گذران اوقات فراغت و ایجاد حس آرامش و تعلق شهروندان بیشتر حس می‌شود. بدین منظور در این پژوهش به شناسایی شاخص‌های موثر در سرزندگی فضای شهری از نظر شهروندان پرداخته شده است تا نقاط قوت و ضعف آن شناخته شود.

چارچوب نظری

فضای عمومی شهری

عرصه‌های عمومی شهری مهم‌ترین بخش شهرها و محیط‌های شهری هستند که در چنین عرصه‌هایی بیشترین تماس، ارتباط و تعامل میان انسان‌ها رخ می‌دهد (دیانت و همکاران، ۱۳۹۵: ۵). رابطه بین طراحی و برنامه‌ریزی فضای شهری و سرزندگی شهری، تاریخی طولانی دارد. رابطه بین کاربری ساختمان‌ها و حضور مردم در فضای شهری، رابطه بین هنر معماری و علاقه و توجه مردم، رابطه بین شکل مکان‌های تجمع و آرامش شهروندان و... همه و همه سابقه‌ای طولانی دارد. فضای شهری یکی از ترکیبات شهر است که تاریخ ملت‌ها را در دوره‌های گوناگون شکل می‌دهد و منتقل می‌کند. فضای شهری مکانی است که زندگی شهری و اجتماعی در آن جریان می‌یابد (بابانیا و بابانیا، ۱۳۹۵: ۵). یک مکان شهری خوب باید دارای تراکم مناسب برای تمرکز مردم بوده و برای تحریک تماس و کنش متقابل و زندگی خیابانی از تنوع نیز برخوردار باشد (رشیدپور و سعیدی رضوانی، ۱۳۹۴: ۷). از مشخصات فضای عمومی شهری دسترسی پذیری و همگانی بودن آن‌هاست. چنین فضاهایی عاری از مبادلات قدرت و هر نوع بی‌عدالتی عرصه را برای مشارکت همگان فارغ از هر نوعی که باشند مهیا می‌نماید. فضای عمومی شهر، صحنه نمایش زندگی روزمره مردم است و در تقابل با فضای زندگی خصوصی تحریک می‌شوند. اولین گام برای دستیابی به عرصه عمومی که ضامن تحقق جامعه مدنی است، تشویق مردم به حضور در فضای عمومی و یا فراهم نمودن دسترسی برابر همه افراد و گروه‌ها به آن است (مالمیر، ۱۳۹۲: ۱۴۸). پارک‌های شهری بخشی از فضاهای سبز عمومی هستند که علاوه بر دارا بودن جنبه‌های تفریحی و فرهنگی و زیست محیطی، جنبه خدمات دهی به مناطق شهر را نیز دارد (علی پور، ۱۳۹۵: ۲).

سرزندگی شهری

سرزندگی به فضا و فعالیت شهری نسبت داده می‌شود که به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و پیشرفت شخصی شهروندان کمک می‌کند و فضای شهری مطلوبی را تصویر می‌کند که غنای روحانی و فرهنگی را ایجاد کرده و بازتاب می‌آفریند (بختیاری و اردلانی، ۱۳۹۶). شناسایی عوامل موثر در سرزندگی یک فضا می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود و تصمیمات آتی به منظور ارتقای سطح کیفی فضاهای عمومی شهر و جلوگیری از تکرار نواقص در ساخت مکان‌ها و فضاهای شهر موثر واقع گردد. امروزه شهرهای بزرگ با رشد بالای جمعیت و توسعه بی‌حد کالبدی مواجه

هستند از این رو سبب شده است تا شهرها با مسائل و تنگناهایی چون کاهش کیفیت زندگی، جدایی محل کار از سکونت، دوری از طبیعت، کاهش فضاهای تفریحی و گذران اوقات فراغت، کاهش فضای عمومی و باز و در نهایت عدم سرزندگی و پایداری مواجه گردند (میکائیلی هاچه سو و آذر، ۱۳۹۶: ۲۷۰). سرزندگی به معنای داشتن انرژی جسمی و روحی تعریف شده است که افراد احساس شور و شوق، سلامتی و انرژی در وجود خود می‌کنند. سرزندگی در مفهوم کلیه به خودکفایی، پایداری، سازگاری، انعطاف‌پذیری، ظرفیت برای تغییر، خودسازی، مسئولیت و امنیت مربوط می‌شود. سرزندگی شهری یعنی ظرفیت شهر برای پاسخ دادن و انطباق با شرایط. حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن و آنچه به فضا زندگی می‌بخشد مردم و حضور فعال و پر شور و نشاط آن‌ها در فضا (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷۹-۱۸۰). حس مکان اساسا به وجود طیف گسترده‌ای از فرصت‌های تجربه فضا توسط مخاطب مربوط است و پیوندی محکم بین فرد و مکان در طی زمان ایجاد می‌کند و افراد خود را با مکانی که به آن تعلق دارند تعریف می‌کنند. از این رو در بسیاری از فضاهای سرزنده شاهد قلمروهای جمعی متفاوتی هستیم که مطابق با حس مشترک خود از مکان در قسمت‌ها و زمان‌های مشخص در فضا حضور می‌یابند (Stedman, 2002). سرزندگی را می‌توان قابلیت مکان برای تامین تنوعی از فعالیت‌ها و استفاده کنندگان با هدف تنوع تجربیات و تعاملات اجتماعی به گونه‌ای که امنیت، برابری و راحتی را برای همه استفاده کنندگان فراهم آورد؛ در نظر گرفت (علیمردانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۸). برای دست یافتن به شهری زنده و یا سرزندگی در محیط شهر، باید مکان‌ها و موقعیت‌هایی برای ایجاد تجربه‌های دوست داشتنی فراهم آورد. هدف اصلی در تعریف منظر مداخله ماهرانه در عناصر شهری هستند تا با گذاردن مناظر دل‌انگیز در کنار یکدیگر، شهر سرزنده‌تر گردد (مدیری و بهبودی باجگیران، ۱۳۹۰: ۲). فضای سرزنده شهری فضایی است که در آن حضور قابل توجهی از افراد و تنوع آن‌ها (به لحاظ سن و جنس) در گستره زمانی وسیعی از روز که فعالیت آن‌ها عمدتا به شکل انتخابی یا اجتماعی بوده و دارای دو رویه است که یک رویه آن به پیش فرهنگ مردم و ادراک آن‌ها وابسته است و دیگری به کیفیت و زیبایی فضاهای شهری و معماری مربوط می‌شود که با هم ارتباط متقابل دارند (طیبیان و موسوی، ۱۳۹۵: ۲۵۳). از مهم‌ترین اثرات فضای سبز در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی‌دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربرد نادرست تکنولوژی مقابله کرده، و افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود (میری، ۱۳۹۵: ۶).

هدف از سرزندگی و راهبردها و سیاست‌های آن

هدف از سرزندگی یک شهر اینکه فضاهای عمومی و در دسترس آن، چگونه به نیازهای شهروندان خود پاسخ گفته و چه تاثیری از خود بر ذهن شهروندان به یادگار گذاشته است. شهر مطلوب (تصویر ذهنی شهروندان از یک شهر) در یک رابطه دوسویه، میان میزان ادراک یک شهروند و منظر شهری مطلوب شکل می‌گیرند. توجه به این رابطه دوطرفه می‌تواند از طریق ایجاد یک منظر شهری مطلوب از یک سو و بالا بردن میزان درک زیباشناسی یک شهروند از سوی دیگر صورت گیرد. کارشناسان طراحی شهری، منظر شهری و معماری، از طریق شناخت نیازهای شهر و شهروندش می‌توانند فضاهای عمومی رها شده و مرده یک شهر را و فضاهای شهری سرزنده‌ای تبدیل کنند؛ که با داشتن یک منظر شهری مطلوب، به پیروی از آن، سیمای شهری ماندگارتری به وجود آورند (احمدی مرند و بلیلان اصل، ۱۳۹۴: ۴، به نقل از روشنی، ۱۳۹۲: ۲).

جدول شماره ۱: شاخص‌های بررسی شده سرزندگی شهری

گویه‌ها			شاخص‌ها
کیفیت فیزیکی کف سازی جهت پیاده روی	تنوع کاربری‌ها و عملکردی	چیدمان و جانمایی و تعداد و کیفیت عناصر مبلمان	نظافت و پاکیزگی
رنگ‌های به کار گرفته شده در کف سازی	وضعیت تنوع گونه‌های پوشش گیاهی	هماهنگی رنگ‌های به کار گرفته شده در مبلمان	زیبایی (کیفیت بصری) فضای سبز
انجام فعالیت‌های اجتماعی و جمعی	فضاهای طراحی شده برای گذران اوقات فراغت	کیفیت فضاهای ورزشی در پارک	تعداد فضاهای ورزشی پارک
وجود مغازه‌های خوراکی فروشی	راحتی و شناسایی مسیرهای منتهی به مکان‌های مختلف پارک	سریع برای رسیدن به خیابان‌های اطراف از درون پارک	به پارک از سایر نقاط شهر
قرار دادن گذرهای عرضی مناسب از خیابان	هشدارهای ایمنی	فضاهای ورزشی و زمین-های بازی کودکان	آرامش روانی و احساس امنیت
نورپردازی مناسب تقاطع‌ها	نورپردازی مناسب در گوشه‌های مخفی و تاریک	جذابیت روشنایی	کیفیت روشنایی
حس تعلق و یادآور بودن خاطره	تمایل به حضور دوباره	برآورد نشاط و شادی و آرامش به واسطه فضای سبز	جذابیت‌های فضاهای پارک

(منبع: معرب و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۰۰)

در این رابطه پژوهش‌هایی انجام شده که به چن مورد اشاره می‌شود: شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به عنوان «تحلیلی بر میزان رضایتمندی شهروندان از پایداری و سرزندگی محیط زیست شهری با تاکید بر دسترسی به خدمات شهری» در شهر نورآباد ممسنی به شناسایی شاخص‌های پایدار شهری و میزان رضایتمندی شهروندان از پیرزندگی محیط زندگی خودشان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که میزان رضایتمندی شهروندان در سطح پایینی قرار دارد و همچنین نسبت مشاهده شده در دسترسی به مراکز فضای سبز و مراکز تفریحی و ورزشی پایین است. خستو و سعیدی رضوانی (۱۳۸۹)، در پژوهشی به عنوان «عوامل موثر بر سرزندگی فضاهای شهری» به نقش پیاده‌روی در کیفیت زندگی شهروندان در خیابان ستارخان تهران پرداخته‌اند و از روش مدل تحلیلی، نقشه‌برداری رفتاری و پرسشنامه استفاده کرده‌اند و به این نتیجه رسیدند که برای فراهم بودن زمینه جذب افراد به فضا و سپس نگه داشتن آن‌ها در فضا باید نخست عناصر و عوامل جذب کننده موجود باشد و همچنین مردم برای ماندن در فضا دچار مشکل نبوده و در کمال رضایت به سر می‌برند. ژینگ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی صریح بر سرزندگی شهری» این مطالعه برای ارزیابی ارتقای سرزندگی شهری به منظور توجه به الگوی غیرمتمرکز و متمرکز شهری در شیکاگو و ووهان شده است. نتایج نشان می‌دهد که الگوی زندگی در شیکاگو و ووهان متفاوت هستند. دسترسی و تنوع در شیکاگو برتر است، در حالی که ووهان دارای مقادیر بالا تراکم جمعیت و شرایط زیستی مناسب است. جلال‌الدینی و اوکتای (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «فضاهای عمومی شهر و سرزندگی: تجزیه و تحلیل اجتماعی و فضایی در خیابان‌های شهرهای قبرس» به کیفیت و سرزندگی فضاهای عمومی شهر از جمله خیابان پرداخته‌اند و

به این نتیجه رسیدند که یک مکان می‌تواند بر مبنای احساسات مختلفی در فضا اتفاق می‌افتد، سرزنده باشد. فضاهای سرزنده سالم تر و ایمن تر هستند که مردم می‌توانند بیشتر در آن تعامل داشته باشند و از وقت خود لذت ببرند. این حضور توجه دیگران را جذب می‌کند و یک چرخه ایجاد می‌کند اگر جایی جذاب باشد، مردم می‌آیند و اگر مردم حضور داشته باشند، این مکان جذاب تر می‌شود.

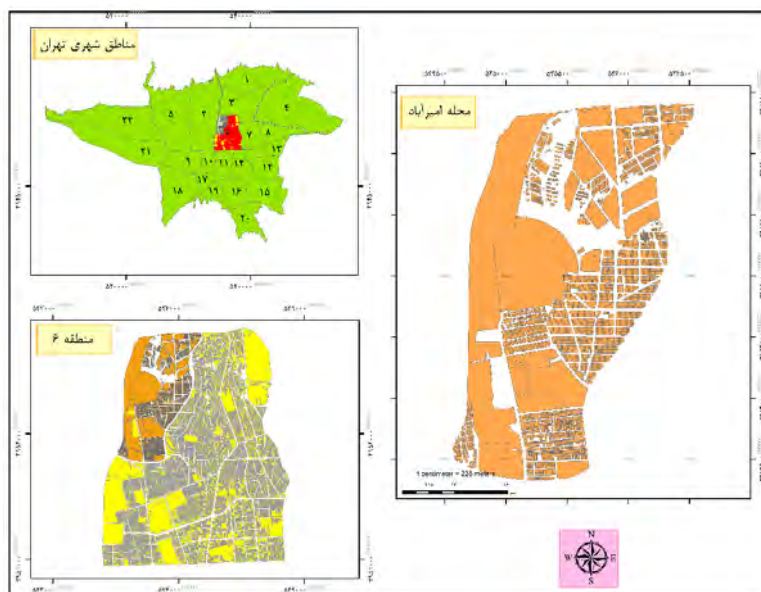
روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی و دارای جنبه‌های کاربردی است. روش جمع آوری اطلاعات اسنادی (کتابخانه-ای) و پیمایشی (میدانی) بوده است. با کمک ابزار پرسشنامه و مراجعه حضوری پرسشگر به افراد نمونه (تعداد ۳۸۴ پرسشنامه بر اساس فرمول کوکران در میان بازدید کنندگان پارک به صورت تصادفی توزیع شد) صورت گرفته است. برای ترسیم نقشه و رسم نمودار از نرم افزارهای *ARCGIS* و *EXCEL* استفاده شده است و برای سنجش هر یک از متغیرها در پرسشنامه، از طیف لیکرت ۵ سطحی (از خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) استفاده شد. اطلاعات با پرسشنامه بدست آمده و بعد از جمع آوری با نرم افزار *SPSS*، با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون *T* تک نمونه‌ای) تحلیل گردید تا اهداف مورد نظر این پژوهش محققین حاصل شود.

محدوده مورد مطالعه

منطقه ۶ شهرداری تهران به لحاظ موقعیت جغرافیایی در مرکز این شهر واقع شده است. این منطقه شامل ۶ ناحیه و ۱۸ محله می‌باشد. جمعیت منطقه بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۲۵۱۳۸۴ نفر برآورد شده است (سایت شهرداری منطقه ۶ تهران). بوستان لاله در محدوده منطقه ۶ شهرداری تهران و در محله امیرآباد واقع شده است. این بوستان از شمال به خیابان فاطمی، از جنوب به بلوار کشاورز، از غرب به خیابان کارگر شمالی (خیابان امیرآباد) و از شرق به خیابان حجاب محدود می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل شماره ۱: موقعیت محدوده مورد مطالعه بر اساس نقشه پایه شهرداری تهران (ترسیم نگارندگان)

بحث و یافته‌ها

از جمله یافته‌های توصیفی مورد بررسی در تحقیق حاضر می‌توان به سن، جنس، وضعیت اشتغال، سطح تحصیلات و محل زندگی جامعه نمونه اشاره نمود که در جداول شماره ۲ نشان داده شده است:

جدول شماره ۲: یافته‌های توصیفی پرسش شوندگان

سن	
۲۵-۰	۳۷,۵٪
۴۰-۲۵	۲۹٪
۵۵-۴۰	۲۱٪
۵۵ <	۱۲,۵٪
جنس	
مرد	۳۷,۵٪
زن	۶۲,۵٪
شغل	
دولتی	۲۵٪
آزاد	۳۱,۳٪
بیکار	۲۳,۸٪
دانشجو	۲۰٪
تحصیلات	
دیپلم	۲۵٪
کاردانی	۶,۳٪
کارشناسی	۴۳,۸٪

۱۵,۵٪	کارشناسی ارشد
۹,۵٪	دکتری
	محل زندگی
۵۲٪	محلۀ امیرآباد
۴۸٪	محلۀ دیگر

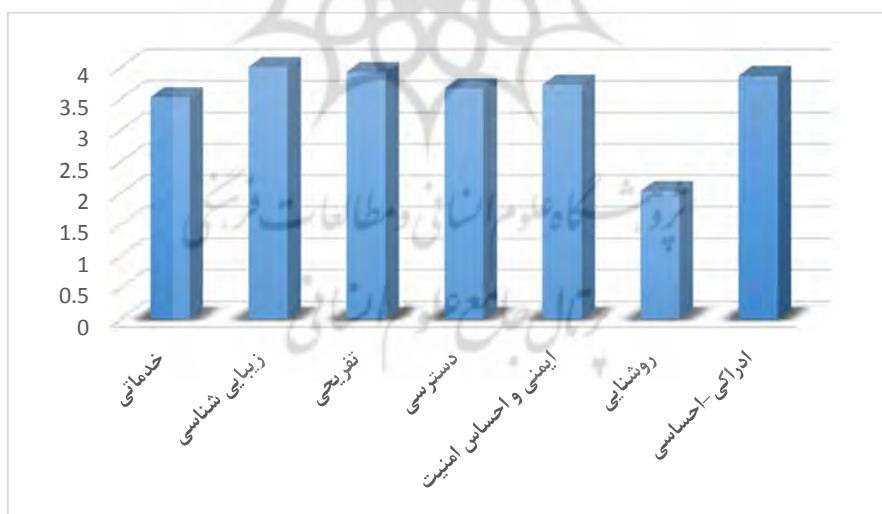
منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

میانگین شاخص‌های بررسی شده در این پژوهش در جدول شماره ۳ آورده شده است و در این میان شاخص زیبایی شناسی با میانگین ۴ از ۵ با بیشترین میزان و شاخص روشنایی با مقدار ۲,۰۳ از ۵ کمترین میزان را داشته‌اند.

جدول شماره ۳: میانگین شاخص‌ها

میانگین	شاخص‌ها
۳,۵۲	خدماتی
۴	زیبایی شناسی
۳,۹۲	تفریحی
۳,۶۶	دسترسی
۳,۷۲	ایمنی و احساس امنیت
۲,۰۳	روشنایی
۳,۱۶	ادراکی-احساسی

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

نمودار شماره ۱: میانگین شاخص‌ها (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷)

جدول شماره ۴: گویه‌های شاخص خدماتی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
نظافت و پاکیزگی	۳۸۴	۳	۴,۱۵	۰,۷۵۷	۱۵,۱۸	۰,۰۰۰
چیدمان مبلمان	۳۸۴	۳	۲,۸۸	۰,۷۹۴	-۱,۵۱	۰,۱۳۴
تنوع کاربری‌ها	۳۸۴	۳	۲,۹۵	۰,۷۸۳	-۰,۶۳	۰,۵۲۵
کیفیت فیزیکی کف سازی	۳۸۴	۳	۴,۱۲	۰,۷۶۹	۱۴,۵۶	۰,۰۰۰
مجموع	۳۸۴	۳	۳,۵۲	۰,۴۴۱	۱۱,۸۸	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص خدماتی: خدمات شامل کلیه فعالیت‌هایی که باعث آسایش و راحتی استفاده کنندگان از فضای پارک می‌شود. با توجه به نظرات پرسش شونده‌گان و تجزیه تحلیل آماری شاخص خدماتی با میانگین ۳,۵۲ در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. در بین گویه‌های این شاخص نوع چیدمان مبلمان دارای میانگین کمتری با مقدار ۲,۸۸ نسبت به بقیه گویه‌ها پایین‌تر است و دارای وضعیت نامطلوبی می‌باشد. در اینجا می‌توان با خلاقیت در چیدمان مبلمان و جایگیری مناسب آن‌ها برای بهره مندی از فضای مناسب‌تر در آرامش و راحتی بازدیدکنندگان به افزایش رضایت از فضای پارک در افزایش سرزندگی آن گام مثبتی برداشت.

جدول شماره ۵: گویه‌های شاخص زیبایی شناسی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
زیبایی فضای سبز	۳۸۴	۳	۴,۳۲	۰,۷۲۳	۱۸,۲۵	۰,۰۰۰
هماهنگی رنگ‌های به کار رفته در مبلمان	۳۸۴	۳	۴,۳۱	۰,۶۴۶	۲۰,۲۶	۰,۰۰۰
تنوع گونه‌های گیاهی	۳۸۴	۳	۳,۸۱	۰,۹۷۱	۸,۳۴	۰,۰۰۰
تنوع رنگ‌های به کار رفته در کف سازی	۳۸۴	۳	۳,۵۶	۰,۹۴۶	۵,۹۱	۰,۰۰۰
مجموع	۳۸۴	۳	۴	۰,۳۷۰	۲۶,۹۵	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص زیبایی شناسی: مکان‌های زیبا سبب ایجاد حس زیبایی در انسان می‌شود و دریافت بصری در ایجاد حس زیبایی موثر بوده و باعث ایجاد سرزندگی می‌شود. تنوع در طراحی و رنگ باعث جذابیت می‌شود. در اینجا زیبایی و تنوع فضای سبز و رنگ آمیزی مبلمان و کف سازی‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به نظرات پرسش شونده‌گان شاخص زیبایی شناسی با میانگین واقعی ۴ که بالاتر از میانگین استاندارد قرار دارد از سطح خوبی برخوردار است. گویه‌ی زیبایی فضای سبز در بین گویه‌های مورد بررسی با میانگین ۴,۳۲ در وضعیت بسیار خوبی نسبت به سایر گویه‌ها قرار دارد و گویه‌ی تنوع رنگ‌های به کار رفته در کف سازی با میانگین ۳,۵۶ سطح پایین‌تری نسبت به بقیه داشته ولی مقدار آن بیشتر از میانگین استاندارد بیانگر سطح نسبتاً خوب آن است.

جدول شماره ۶: گویه‌های شاخص تفریحی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
تعداد فضاهای ورزشی در پارک	۳۸۴	۳	۳,۷۷	۴,۵۹۶	۱,۶۷	۰,۰۹۷
کیفیت فضای ورزشی	۳۸۴	۳	۳,۶۳	۰,۸۷۵	۱۱,۱۸	۰,۰۰۰
فضاهای طراحی شده برای گذران اوقات فراغت	۳۸۴	۳	۳,۹۸	۱,۰۱۱	۶,۲۲	۰,۰۰۰
انجام فعالیت‌های اجتماعی	۳۸۴	۳	۴,۳۲	۰,۷۳۶	۱۷,۹۱	۰,۰۰۰
مجموع	۳۸۴	۳	۳,۹۲	۱,۲۵۰	۷,۳۹	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص تفریحی: فراهم کردن برنامه‌های فراغتی و تفریحی در محیط باعث جذابیت محیط و ایجاد انگیزه در افراد برای استفاده و حضور در محیط می‌شود. با توجه به تحلیل یافته‌ها این شاخص در پارک لاله با میانگین ۳,۹۲ از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است و نشان‌دهنده رضایت مراجعه کنندگان به این پارک می‌باشد. در بین گویه‌های این شاخص کیفیت فضاهای ورزشی دارای سطح پایینی در بین میانگین‌ها بوده است ولی همچنان از میانگین استاندارد بالاتر است و سطح نسبتاً خوبی دارد. در بین گویه‌ها انجام فعالیت‌های اجتماعی و جمعی دارای میزان ۴,۳۲ از سطح بسیار مطلوبی برخوردار است و نشان از رضایت شهروندان در این زمینه است. انجام این فعالیت‌ها برای رده‌های سنی بزرگسال و خردسال افزایش حضور مردم و سرگرمی آن‌ها را در پی دارد.

جدول شماره ۷: گویه‌های شاخص دسترسی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
به پارک از سایر نقاط شهر	۳۸۴	۳	۴,۲۱	۰,۷۴۲	۱۶,۲۹	۰,۰۰۰
دسترسی سریع برای رسیدن به خیابان‌های اطراف از درون پارک	۳۸۴	۳	۴,۰۹	۰,۷۲۶	۱۵,۰۱	۰,۰۰۰
راحتی شناسایی مسیرهای منتهی به مکان‌های مختلف پارک	۳۸۴	۳	۳,۷۸	۰,۹۹۰	۷,۸۷	۰,۰۰۰
دسترسی به مواد خوراکی	۳۸۴	۳	۲,۵۷	۰,۸۵۵	-۵,۰۲	۰,۰۰۰
مجموع	۳۸۴	۳	۳,۶۶	۰,۴۴۸	۱۴,۷۶	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص دسترسی: دسترسی از پارک به سایر نقاط شهر، به سیستم‌های حمل و نقل عمومی و امکانات تفریحی در حضور افراد در پارک‌ها موثر است. این شاخص با میانگین ۳,۶۶ طبق میانگین استاندارد از مطلوبیت نسبتاً خوبی برخوردار است. در بین گویه‌های مورد بررسی، دسترسی به مواد خوراکی با میانگین ۲,۵۷ از وضعیت نامطلوبی برخوردار است در این رابطه ایجاد بوفه‌های مواد غذایی برای رفع نیاز مراجعه کنندگان می‌تواند رضایت بازدیدکنندگان را به همراه داشته باشد. سایر گویه‌های این شاخص از وضعیت خوبی برخوردارند.

جدول شماره ۸: گویه‌های شاخص ایمنی و احساس امنیت در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
آرامش روانی و احساس امنیت	۳۸۴	۳	۴,۲۱	۰,۷۹۵	۱۵,۲۱	۰,۰۰۰
ایمنی فضاهای ورزشی و زمین‌های بازی کودکان	۳۸۴	۳	۳,۸۳	۱,۰۰۵	۸,۲۵	۰,۰۰۰
هشدارهای ایمنی	۳۸۴	۳	۳,۷۴	۰,۹۱۶	۸,۰۷	۰,۰۰۰
قرار دادن گذرهای عرضی برای عبور از خیابان	۳۸۴	۳	۳,۱۳	۴,۲۰۸	۰,۳۰	۰,۷۵۸
مجموع	۳۸۴	۳	۳,۷۲	۱,۰۵۸	۶,۸۷	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص ایمنی و احساس امنیت: ایمنی افراد در رسیدن به پارک و تردد آن‌ها با داشتن ایمنی باعث افزایش حضور افراد در فضای پارک می‌شود. با توجه به تجزیه تحلیل داده‌ها در این شاخص، گذرهای عرضی برای عبور از خیابان با میانگین ۳,۱۳ دارای کمترین مقدار در بین گویه‌هاست ولی به این حال در سطح نسبتاً خوبی قرار دارد و گویه آرامش روانی و احساس امنیت با میانگین ۴,۲۱ در سطح بسیار خوبی قرار دارد. در مجموع شاخص ایمنی و احساس امنیت در پارک لاله با میانگین ۳,۷۲ که بالاتر از میانگین استاندارد قرار دارد دارای وضعیت مطلوبی می‌باشد. با افزایش ایمنی و بالاتر بردن سطح امنیت می‌توان باعث افزایش حضور اقشار مختلف با سن و جنس متفاوت در فضای پارک شد و به دنبال آن افزایش سرمایه اجتماعی را در پی خواهد داشت.

جدول شماره ۹: گویه‌های شاخص روشنایی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
کیفیت روشنایی	۳۸۴	۳	۲,۰۲	۰,۶۸۱	-۱۴,۳۸	۰,۰۰۰
جذابیت روشنایی	۳۸۴	۳	۲,۲۹	۰,۸۵۶	-۸,۲۹	۰,۰۰۰
نورپردازی مناسب گوشه‌های مخفی و تاریک	۳۸۴	۳	۱,۵۰	۰,۵۰۲	-۲۹,۸۵	۰,۰۰۰
نورپردازی مناسب تقاطع‌ها	۳۸۴	۳	۲,۳۳	۰,۷۶۶	-۸,۷۴	۰,۰۰۰
مجموع	۳۸۴	۳	۲,۰۳	۰,۴۸۷	-۲۴,۸۹	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص روشنایی: به معنای به کارگیری سیستم نورپردازی مناسب برای ایجاد امنیت و جذابیت در فضاهای عمومی می‌باشد. با توجه به نتایج حاصل شده از تحلیل آماری پرسشنامه‌ها در پارک لاله، شاخص روشنایی در این پارک از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. در بین گویه‌های موجود نورپردازی مناسب گوشه‌های مخفی و تاریک با میانگین ۱,۵۰ کمترین مقدار میانگین را دارد و وضعیت بسیار بدی دارد و گویه نورپردازی مناسب تقاطع‌ها با میانگین ۲,۳۳ دارای بیشترین میانگین است با این حال از سطح میانگین استاندارد پایین‌تر است. در مجموع میانگین این شاخص با مقدار ۲,۰۳ دارای وضعیت نامطلوبی است. در این رابطه توجه به سیستم روشنایی و نورپردازی مناسب آن دارای

اولویت است و بهبود این شرایط می‌تواند باعث افزایش امنیت شبانه و حضور بیشتر مردم در هنگام شب در این پارک شود.

جدول شماره ۱۰: گویه‌های شاخص ادراکی-احساسی در تحلیل نقش سرزندگی

گویه‌ها	تعداد	میانگین استاندارد	میانگین واقعی	انحراف معیار	T تک نمونه‌ای	سطح معناداری
جذابیت‌های فضاهای پارک	۳۸۴	۳	۴,۲۰	۰,۸۶۴	۱۳,۸۸	۰,۰۰۰
نشاط و آرامش به واسطه فضای سبز	۳۸۴	۳	۴,۵۴	۰,۵۰۰	۳۰,۷۴	۰,۰۰۰
تمایل حضور دوباره	۳۸۴	۳	۳,۵۳	۱,۳۳۶	۳,۹۶	۰,۰۰۰
حق تعلق و یادآور بودن خاطره	۳۸۴	۳	۳,۲۰	۱,۲۹۴	۱,۵۴	۰,۱۲۶
مجموع	۳۸۴	۳	۳,۸۶	۰,۴۹۹	۱۷,۳۷	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۷)

شاخص ادراکی-احساسی: به جنبه‌هایی از محیط اشاره دارد که احساسات و ادراکات و واکنش‌های رفتاری مراجعه کنندگان را تحریک می‌کند. احساس آرامش و راحتی در محیط باعث افزایش حضور و حضور دوباره بازدید کنندگان از فضای پارک می‌کند. با توجه به تحلیل نتایج این شاخص، گویه حس تعلق و یادآور بودن خاطره با میانگین ۳,۲۰ دارای کمترین میانگین است با این وجود در سطح خوبی قرار دارد و گویه نشاط و آرامش به واسطه فضای سبز با میانگین ۴,۵۴ دارای بیشترین مقدار است و در سطح بسیار خوبی قرار دارد. در کل این شاخص با میانگین مجموع ۳,۸۶ دارای سطح مطلوبی است.

نتیجه گیری

یک مکان شهری خوب باید دارای تراکم مناسب برای تمرکز مردم می‌باشد و برای تحریک تماس و کنش متقابل و زندگی خیابانی از تنوع نیز برخوردار باشد. شهر مطلوب (تصویر ذهنی شهروندان از یک شهر) در یک رابطه دوسویه، میان میزان ادراک یک شهروند و منظر شهری مطلوب شکل می‌گیرند. توجه به این رابطه دوطرفه می‌تواند از طریق ایجاد یک منظر شهری مطلوب از یک سو و بالا بردن میزان درک زیباشناسی یک شهروند از سوی دیگر صورت گیرد. در این پژوهش با هدف بررسی میزان سرزندگی پارک لاله شهر تهران به شاخص‌های موثر بر سرزندگی از جمله خدماتی، زیبایی شناسی، تفریحی، دسترسی، ایمنی و حساس امنیت، روشنایی و ادراکی-احساسی پرداخته شد. در بین این شاخص‌ها شاخص زیبایی شناسی با میانگین ۴ از وضعیت بسیار مناسبی برخوردار است که آن نتیجه تنوع و زیبایی گیاهان و درختان به کار رفته در پارک می‌باشد. در مقابل شاخص روشنایی با میانگین ۲,۰۳ در وضعیت نامطلوبی قرار دارد که ضعف در نورپردازی مناسب و کم بودن جذابین آن را نشان می‌دهد بدین منظور توجه به این شاخص و عوامل موثر بر آن می‌تواند به بهبود رضایت عمومی بیانجامد. در نهایت به منظور تقویت نقش فضاهای عمومی در سرزندگی شهری راهبردهای زیر پیشنهاد و مورد تاکید است:

- تقویت و توجه به عملکردهای فضاهای عمومی؛

- وجود فعالیت‌های مختلف بری رده‌های سنی مختلف از جمله فرهنگسرا، کتابخانه، زمین‌های بازی، میزهای پینگ پنگ و... برای جذب افراد مختلف به فضای پارک؛
- استفاده از نظرات شهروندان برای ایجاد حس تعلق مکانی بیشتر و احساس مسئولیت پذیری بیشتر بازدیدکنندگان از پارک؛
- نورپردازی مناسب فضای پارک برای افزایش حضور افراد در شب؛
- ایجاد اغذیه فروشی‌ها در بخش‌های مختلف پارک؛
- حفظ و تقویت نشانه‌های بصری جذاب.

منابع و ماخذ

۱. احمدی مرند، نسترن؛ بلیان اصل، لیدا؛ (۱۳۹۴)، بررسی اهمیت سرزندگی در کیفیت فضاهای شهری و عوامل موثر بر آن، کنفرانس بین المللی انسان، معماری، عمران و شهر، تبریز، مرکز مطالعات راهبردی معماری و شهرسازی.
۲. احمدی، فرشته؛ بهناز، نیکبخت (۱۳۹۴)، طراحی پارک شهری بر اساس تحلیل رابطه‌ی بین فرم شهر و سرزندگی (مطالعه: محله همت آباد)، سومین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری.
۳. بابانیا، فیروزه؛ بابانیا، فاطمه؛ (۱۳۹۵)، شناسایی عوامل موثر بر سرزندگی در فضاهای عمومی شهری، نمونه موردی: میدان نبوت (هفت حوض) و خیابان آیت، دومین همایش بین‌المللی معماری، عمران و شهرسازی در آغاز هزاره سوم، تهران.
۴. بختیاری، مجید؛ اردلانی، حسین؛ (۱۳۹۶)، تاثیر سرزندگی بر زندگی شهری شهروندان با رویکرد زیبایی شناسی (نمونه موردی: پارک مردم شهر همدان)، دومین کنفرانس بین المللی مهندسی عمران، معماری و مدیریت بحران، خردادماه ۱۳۹۶.
۵. بهبودیان باجگیران، سعید (۱۳۹۰)، ارتقاء سرزندگی در فضاهای عمومی شهرهای جدید با رویکرد ساماندهی منظر شهری (مطالعه موردی: شهر جدید گلبهار)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری، استاد راهنما: شالی امینی، وحید.
۶. پوراحمد، احمد؛ زنگنه شهرکی، سعید؛ صفایی رینه، مصطفی (۱۳۹۵)، تحلیل نقش پیاده‌راه‌های شهری در ارتقای سرزندگی فضاهای شهری (مطالعه موردی: پیاده‌راه ۱۷ شهریور، تهران)، پژوهش‌های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۴، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۷۵-۱۹۵.
۷. پورمحمدی، محمدرضا؛ اسدی، احمد (۱۳۹۳)، سرزندگی شهری، مفهوم و مولفه‌های آن، کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار، فروردین ماه ۱۳۹۳، صص ۱-۷.

۸. حبیبی، کیومرث؛ نسترن، مهین؛ محمدی، مهرداد (۱۳۹۵)، سنجش و ارزیابی سرزندگی فضاهای عمومی شهری و نقش آن در ارتقای کیفیت زندگی جوانان (مطالعه موردی: خیابان نظر شرقی شهر اصفهان)، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، شماره ۱۹، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۶۱-۱۸۰.
۹. خستو، مریم؛ سعیدی رضوانی، نوید (۱۳۸۹)، عوامل موثر بر سرزندگی فضاهای شهری (مطالعه موردی: خیابان ستارخان)، نشریه هویت شهر، سال چهارم، شماره ۶، بهار و تابستان ۸۹، صص ۶۳-۷۴.
۱۰. دیانت، آراسته؛ آدمی، پیمان؛ ژولیده، وریا؛ (۱۳۹۵)، شاخص‌های ارزیابی سرزندگی در فضاهای عمومی شهری، دومین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین پژوهشی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری، صص ۱-۱۵.
۱۱. رشیدپور، نازیلا؛ سعیدی رضوانی، نوید (۱۳۹۴)، مقایسه تطبیقی عوامل موثر بر موفقیت فضاهای عمومی (خیابان و پارک) در ذهن و رفتار شهروندان آنکارا و تهران با تاکید بر نقش نظام برنامه ریزی فضای عمومی در شهرهای مذکور، فصلنامه علمی-پژوهش مطالعات شهری، شماره چهاردهم، بهار ۱۳۹۴، صص ۵-۱۸.
۱۲. رفیعیان، مجتبی؛ خدائی، زهرا (۱۳۸۸)، بررسی شاخص‌ها و معیارهای موثر بر رضایتمندی شهروندان از فضاهای عمومی شهری، فصلنامه راهبرد، سال هجدهم، شماره ۵۳، زمستان ۱۳۸۸، صص ۲۲۷-۲۴۷.
۱۳. سایت شهرداری تهران (منطقه ۶)، ۱۳۹۷.
۱۴. شمس‌الدینی، علی؛ ملکی، سعید؛ امیری فهلیانی، محمدرضا؛ (۱۳۹۲)، تحلیلی بر میزان رضایتمندی شهروندان از پایداری و سرزندگی محیط زیست شهری با تاکید بر دسترسی و خدمات شهری، نمونه موردی: نورآباد ممسنی، فصلنامه مطالعات و برنامه ریزی شهری، سال اول، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۲، صص ۵۳-۷۰.
۱۵. طبیبیان، منوچهر؛ موسوی، میرجلال (۱۳۹۵)، بررسی نقش زیباسازی و ارتقاء کیفیت محیط بر سرزندگی شهری (نمونه موردی: باغ شهر تهران مراغه)، معماری و شهرسازی آرمان شهر، شماره ۱۷، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۲۶۲-۲۴۹.
۱۶. علی‌پور، امین؛ (۱۳۹۵)، نقش سرزندگی در اجتماع پذیری فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: پارک مردم همدان)، کنفرانس مهندسی عمران، معماری، برنامه ریزی شهری و محیط زیست پایدار، ترکیه، استانبول.
۱۷. علیمردانی، مسعود؛ شرقی، علی؛ مهندشین، نیره؛ (۱۳۹۵)، بررسی نقش امنیت در سرزندگی و حیات شبانه فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: خیابان امام مرند حد فاصل خیابان شهید رنجبری و خیابان هفت تیر)، دوفصلنامه هنرهای کاربردی، شماره ۱۸، بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۵-۲۶.
۱۸. قاسم‌زاده، بهنام؛ رسول‌زاده اقدم، صمد؛ رهبری پور، کسری (۱۳۹۰)، بررسی تاثیر فضاهای عمومی شهری و فضای مجازی در شکل‌گیری افکار عمومی جامعه، مطالعات جامعه‌شناسی، سال سوم، شماره ۱۱، تابستان ۱۳۹۰، صص ۲۱-۳۵.
۱۹. مال میر، مهدی (۱۳۹۲)، ترس از قربانی شدن و قبض فضای عمومی، فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، سال دوم، شماره ۳، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، صص ۱۴۳-۱۶۳.

۲۰. مرتاض مهربانی، الناز؛ منصور، امیر؛ جوادی، شهره (۱۳۹۶)، رویکرد منظر در ایجاد سرزندگی خیابان ولی عصر با تاکید بر ایجاد حس مکان (نمونه موردی: حدفاصل میدان ونک-چهارراه پارک وی)، باغ نظر، سال چهاردهم، شماره ۵۵، دی ۱۳۹۶، صص ۵-۱۶.
۲۱. معرب، یاسر؛ سادات، مهدیس؛ صالحی، اسماعیل (۱۳۹۵)، تحلیل و بررسی سرزندگی پارهای جدید شهری (مطالعه موردی: پارک آب و آتش تهران)، مجله آمایش جغرافیایی فضا، سال ششم، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۹۳-۲۰۸.
۲۲. میری، مرجانه؛ (۱۳۹۵)، تحلیلی بر تاثیر کیفیت فضای سبز و پارک در سرزندگی شهری (مطالعه موردی: پارک معلم شهر چالوس)، مجموعه مقالات سومین کنگره بین المللی افق‌های جدید در معماری و شهرسازی، تهران.
۲۳. میکائیلی هاچه سو، گلناز؛ آذر، علی (۱۳۹۶)، بررسی و ارزیابی تطبیقی سرزندگی شهری در محله‌های اختصاصی و محلات سنتی با رویکرد توسعه پایدار در جغرافیا (مطالعه موردی: کلان‌شهر تبریز)، فصلنامه علمی- پژوهش جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال هفتم، شماره ۳، تابستان ۱۳۹۶، صص ۲۶۹-۲۸۴.
24. Jalaladdini, S. Oktay, D. (2011), *Urban Public Spaces and Vitality: A Socio-Spatial Analysis in the Streets of Cypriot Towns, Procedia - Social and Behavioral Sciences 35 (2012), PP. 664 – 674.*
25. Stedman, R. (2002). *Toward a social psychology of place: Predictive behavior from place-based cognitions, attitudes, and identity. Environmental Behavior, (34), PP 561-581.*
26. Xiao, X.D. Dong, L. Yanb H. Yangc, N. Xiong, Y. (2018), *The influence of the spatial characteristics of urban green space on the urban heat island effect in Suzhou Industrial Park, Sustainable Cities and Society 40, PP. 428–439.*
27. Zeng ,C. Song, Y. He, Q. She, F. (2018), *Spatially explicit assessment on urban vitality: Case studies in Chicago and Wuhan, Sustainable Cities and Society 40 (2018) PP. 296–306.*